

PIRKKALA TURSIANNOTKO 2015

KM 40774

KONSERVONTIRAPORTTI

2016

Konservointipalvelu Löytö Oy
Viikinkaari 6
00790 HELSINKI
www.konservointiloyto.fi

Konservointipalvelu Löytö Oy
Viikinkaari 6
00790 Helsinki

Pirkanmaan maakuntamuseo
Vastaava tutkija Sami Raninen
Yhteyshenkilö Kreetta Lesell

Konservointikohde

Konservoitavana oli Pirkkalasta Tursiannotkosta vuonna 2015 arkeologisissa kaivauksissa nostettuja löytöjä päänumerolla KM 40774. Konservoitavia esineitä oli yhteensä 6 kpl, luu/sarvilusikka, kupariseosesine sekä neljä rautaesineitä. Konservointi aloitettiin toukokuussa ja se valmistui heinäkuussa 2016.

Konservointiraportissa esineen tunnistekuvan alla on kursivoituna luetteloinnista saatu tieto, jota seuraavat lopulliset mittatiedot. Seuraavana on kuvattu vauriot sekä konservointitoimenpiteet. Esineen nimi/materiaali otsikkorivillä on täydennetty tarvittaessa konservointitietojen perusteella. Tiedot on kirjattu jokaisen esineen kohdalla erikseen, jotta ne on helposti luettavissa ja voidaan tarvittaessa myös liittää erillisinä sähköiseen tietokantaan.

Pieni tunnistekuva on liitetty esinetekstien yhteyteen, muut esinekuvat ennen ja jälkeen konservoinnin on sijoitettu raportin loppuun kuvallistan kera. Kustakin esineestä on 1-3 kuvaa ennen konservointia ja 2-6 kuvaa konservoinnin jälkeen sekä röntgenkuvat. Joistakin esineistä on otettu useampia kuvia kuin raporttiin on liitetty, ja ne löytyvät esinenumeron mukaan nimettyinä raportin mukana lähetetystä aineistosta kuten röntgenkuvatkin. Alkuperäiset kuvatiedostot ja röntgenkuvat toimitetaan sähköisessä muodossa.

Säilytys- ja käsittelysuositukset

Suosittelavat säilytysolosuhteet metalliesineille: mahdollisimman alhainen ja tasainen suhteellinen kosteus (< 20 RH%), tasainen noin 20°C:n lämpötila. Suositellavat olosuhteet luumateriaalille: suhteellinen kosteus 45-55 RH% ja tasainen alle 20°C:n lämpötila. Arkeologiset metallilöydöt ovat epästabiileja, ja konservoinnista huolimatta niissä voi ilmetä korroosion jatkumista. Tämän vuoksi olosuhteiden olisi erittäin tärkeää pysyä suositelluissa arvoissa. Kupariseosmetallit on käsitelty betsotriatsolilla, joka on haitallinen aine, ja ihokosketusta on siten suositeltavaa välttää. **Esineitä on käsiteltävä aina hansikkaiden kanssa.** Hansikkaiden käyttö suojaa sekä esinettä että esineen käsittelijää.

Konservoinnissa käytetyt materiaalit

Etanoli, asetoni, puhdistettu vesi, Paraloid B72 -akryylihartsi, HMG-selluloosanitraattiliima, mikrokristallivaha Cosmoloid H 80, Bentsotriatsoli, lasi- ja pähkinäpuhalle.

Konservointi- ja dokumentointitiedot

Konservoinnin suorittaneet Anna Lehtinen ja Sari Pouta
Valokuvat Sari Pouta / Konservointipalvelu Löytö Oy
Röntgenkuvat Metropolia ammattikorkeakoulu, konservointiosasto, Heikki Häyhä

- Valokuvia ja röntgenkuvia saa käyttää kuvatietojen kanssa.

:1

sarana, rauta

Keskiaikainen rautasarana. Noin 20 cm pitkä, leveys 23 - 35 mm. 284,3 g. Mitat konservoinnin jälkeen: 21, leveys (max) 33, suorana 26-27 cm, paksuus 2-7 mm, paino 266,6 g.

Reunoista muotoiltu pää. Kolme suorakaiteenmuotoista naulanreikää. Etupinnassa painanteita ja reunoissa käytönaikaisia viiltoja ja kolhuja. Kokonainen.

Vauriot: Päällä kookkaita korroosiokrustimöykkyjä, joiden alla ei kunnollista pintaa vaan huokoinen ja reikäinen metalli. Korroosio aiheuttanut syviä paikallisia syöpymäalueita.

Konservointikertomus: Halkeamia liimattu selluloosanitraattiliimalla. Maa-aines ja korroosio hiekkapuhallettu lasipuhalteella pois esineen pinnalta. Esinettä stabiloitu n. 100 °C:ssa puhdistetussa vedessä ja kloridien poistumista seurattu hopeanitraattitestillä. Pinta viimeistelty hiekkapuhalluksella, minkä jälkeen esine suojattu mikrokristallivahalla alipaineessa (1 vrk).

:2

esine, pronssi

Kuparipellin pala. 1 mm paksua, taittunut/taitettu laskokselle. Pituus noin 5 cm. 9,5 g. Mitat konservoinnin jälkeen: 52 x 23 x 12 cm, paino 9,0 g.

Vauriot: Pinnalla maata ja tumma kovettunut likakerros. Maa-aineksen alla kuparin jauhemaista korroosiota ja paikoitellen tasainen tummanvihreä pinta. Pellin reunoissa repeämiä.

Konservointi: Puhdistettu mekaanisesti ja puhallettu pähkinänkuoripuhalteella mikroskoopin alla, pinta viimeistelty pehmeällä lasikuituharjalla. Stabiloitu bentsotriatsolilla (3 % etanolissa) alipaineessa 1 vrk ja suojalakattu (5 % Paraloid B-72 asetoni: etanoli 2:1) kastamalla esine liuokseen.

:5

niitti, rauta

Mitat konservoinnin jälkeen: Pituus 38, kannat 20 x 15 ja 12 x 8, paksuus, varras 3 x 3 mm, paino 4,6 g.

Niitti, jossa toinen kanta suorakaiteen ja toinen epäsäännöllisen muotoinen. Poikkileikkaukseltaan

nelikulmainen varras taittunut keskeltä melkein poikki.

Vauriot: Pitkälle mineralisoituneita kohtia, nelikulmaisen kannan reunat läpi korrodoituneet. Päällä paksu ja pehmeä maa- ja korroosiokerros, jonka alla ei selkeää pintarakennetta. Paikoitellen pinta noussut ylös ja muoto pullistunut.

Konservointikertomus: Halkeamia ja irtonainen pintakappale liimattu selluloosanitraattiliimalla. Maa-aines ja korroosio hiekkapuhallettu lasipuhalteella pois esineen pinnalta. Esinettä stabiloitu n. 100°C:ssa puhdistetussa vedessä ja kloridien poistumista seurattu hopeanitraattitestillä. Pinta viimeistely hiekkapuhalluksella, minkä jälkeen esine suojattu mikrokristallivahalla alipaineessa (1 vrk).

:16

lusikka, luu tai sarvi

Luu- tai sarvilusikka. Muuten ehjä, mutta pieni halkeama pesässä lähellä vartta. Varren pituus 115 mm, leveys enint. 27 mm. Varren kaulaosan leveys kapeimmillaan 16,5 mm. Pesän laajuus 55 x 35 mm. 28,6 g
Mitat konservoinnin jälkeen: Esineen kokonaispituus 151mm, lusikkaosan leveys 54mm, paino 24,8g.

Vauriot: Pesän reunassa 1,7cm pitkä halkeama, joka menee materiaalin läpi. Pinta likainen ja kulunut. Koristekuvioinneissa pinta paikoin murtunut ja palasia puuttuu. Lusikka on säilytetty jääkaapissa ilmatiiviissä rasiassa ennen konservointia ja siinä oli kosteutta jäljellä.

Konservointi: Puhdistettu mikroskoopin alla puutikun, siveltimien ja hyvin vähän vedellä kostutetun vanun avulla. Puhdistuksen jälkeen lusikka pakastekuivattiin (1kk) ja sopeutettiin ilmankosteuteen RH 50% kontrolloiduissa olosuhteissa.

:24

esine, rauta

Suorakaiteenmuotoinen rautaesine (katkelma) mitat 55 x 17 x 9 mm. 47,7g. Mitat konservoinnin jälkeen: Pituus 53, leveys 15, paksuus 7 mm, paino 40,3 g.

Teräväreunainen kappale, jonka lyhyet päät katkaistu-> raaka-ainetta? toisella pinnalla kuopanne ja paksunnos.

Vauriot: Päällä paksu ja pehmeä maa- ja korroosiokerros. Ei kunnollista pintaa vaan korroosion alla huokoinen rauta. Muoto ehjä.

Konservointikertomus: Halkeamia ja irtonainen pintakappale liimattu selluloosanitraattiliimalla. Maa-aines ja korroosio hiekkapuhallettu lasipuhalteella pois esineen pinnalta. Esinettä stabiloitu n. 100°C:ssa

puhdistetussa vedessä ja kloridien poistumista seurattu hopeanitraattitestillä. Pinta viimeistely hiekkapuhalluksella, minkä jälkeen esine suojattu mikrokristallivahalla alipaineessa (1 vrk).

:28

esine / rauta

Kiinnitysruoto ja tylppäreunainen teräosa, jonka pyöreä ja tylsä kärki on taivutettu esineen pituussuuntaan nähden 90 asteen kulmalle. Nahankaavin? Tyveä kohti suippenevan ruodon pituus 65 mm, paksuus enint. 5 mm, leveys enint. 12 mm. Terän suoran osan pituus noin 50 mm ja leveys enint. 30 mm. Terän kulmaosan pituus runsaat 2 cm. 53,2 g. Mitat konservoinnin jälkeen: Pituus 118 mm , leveys 31 mm, syvyys 22 mm, paino 37 g.

Sisäänpäin kaartuvan terän pinnassa noin 40 mm pitkä kärkeä kohti osoittavan nuolen muoto (V). Ehjä.

Vauriot: Päällä paksu ja pehmeä maa- ja korroosiokerros. Ei kunnollista pintaa vaan korroosion alla huokoinen ja reikäinen rauta. Reunat kuluneet, metalli hyvin syöpynyttä erityisesti ruodon päässä.

Konservointikertomus: Halkeamia ja irtonainen pintakappale liimattu selluloosanitraattiliimalla. Maa-aines ja korroosio hiekkapuhallettu lasipuhalluksella pois esineen pinnalta. Esinettä stabiloitu n. 100°C:ssa puhdistetussa vedessä ja kloridien poistumista seurattu hopeanitraattitestillä. Pinta viimeistely hiekkapuhalluksella, minkä jälkeen esine suojattu mikrokristallivahalla alipaineessa (1 vrk).

Kuvatiedot

Kustakin esineistä on kuvaa konservointia ennen/aikana ja konservoinnin jälkeen. Joistakin esineistä on useampia kuvia kuin raporttiin on liitetty. Kuvatiedostot on nimetty oheisen listan mukaisesti. Valokuvia ja röntgenkuvia saa käyttää kuvatietojen kanssa.

Valokuvat Anna Lehtinen ja Sari Pouta / Konservointipalvelu Löytö Oy

Röntgenkuvat Metropolia ammattikorkeakoulu, konservointiosasto 18.5.2016, Heikki Häyhä

Röntgenkuvat:

KM40774_1-3_rtg

esineet on numeroitu kuviin

Digikuvat:

KM40774_1_1-3 ennen konservointia
 KM40774_2_1-2 ennen konservointia
 KM40774_5_1-2 ennen konservointia
 KM40774_16_1-4 ennen konservointia
 KM40774_24_1-3 ennen konservointia
 KM40774_28_1-3 ennen konservointia

KM40795_1_4-7 konservoinnin jälkeen
 KM40795_2_3-5 konservoinnin jälkeen
 KM40795_5_3-7 konservoinnin jälkeen
 KM40795_16_5-9 konservoinnin jälkeen
 KM40795_24_4-7 konservoinnin jälkeen
 KM40795_28_4-6 konservoinnin jälkeen

KUVAT ENNEN JA JÄLKEEN KONSERVOINNIN KM40774 (2 ennen ja 2-4 jälkeen) Kvalista liitteenä

:1

:2

:5

:16

:24

:28

